

*Управління фітосанітарної безпеки Головного управління
Держпродспоживслужби в Херсонській області*

**«Виявлення, облік та заходи
регулювання чисельності
мишоподібних гризунів на посівах
сільськогосподарських культур»**

Різноманіття мишоподібних гризунів

Мишоподібні гризуни – збірна назва дрібних шкідливих гризунів родини хом'яків (Cricetidae) і мишей (Muridae).

Мишоподібні гризуни є одними з найнебезпечніших шкідників озимих культур протягом осіннього-зимового періоду. Із року в рік вони заселяють великі площі сільськогосподарських угідь і створюють загрозу пошкодження посівів зернових культур, ріпаку, багаторічних трав, просапних, овочевих культур і плодових насаджень. Крім того, необхідно пам'ятати що гризуни являються переносниками небезпечних хвороб для людей – туляремії, лептоспірозу та інших, псують сировину і готову продукцію.

Найпоширеніші та найнебезпечніші в нашому регіоні — *полівки (звичайна і гуртова)*. Також зустрічаються *курганчикова та польова миша*. Цим шкідникам характерні різкі коливання чисельності і стрімке заселення посівів, які пов'язані з їхніми біологічними особливостями — здатністю до швидкого розмноження і недостатньою стійкістю температури тіла. Ці особливості чітко між собою пов'язані і коригуються кормовою базою і наявними погодними умовами. Температура тіла гризунів досить різко змінюється в залежності від температури і вологості повітря, швидкості вітру та сонячної активності. Намокання тіла гризуна веде до різкого падіння температури і часто закінчується смертю. Для відновлення температури тіла і підтримки його на оптимальному рівні для нормальної життєдіяльності організму мишоподібних гризунів доводиться споживати велику кількість їжі, особливо калорійної, необхідність в якій зростає в осінньо-зимовий період. Тож і не дивно, що вони споживають пропорційно в десятки разів більше корму, ніж інші рослиноїдні ссавці.

Також потрібно пам'ятати і про високу плодючість гризунів, що дає їм можливість дуже швидко відновити свою чисельність. Наприклад самки сірої полівки приносять за один послід в середньому 5-7, іноді до 12 мишенят, які здатні давати потомство уже через 20-30 діб після народження, а в гуртової - через 50 – 60 днів після народження. Одна самка може давати до 88 особин на рік. Також мишоподібні гризуни мають здатність до міграції на відстані від 3 до 5 км, віддаючи перевагу полям з добре розвиненим густим травостоєм.

Полівка — травоїдний гризун, до раціону якого входить широкий набір кормів. Характерна сезонна зміна раціону. У теплу пору року віддає перевагу зеленим частинам злакових і бобових. Взимку обгризає кору чагарників і дерев, зокрема ягідних і плодових; поїдає насіння і підземні частини рослин. Також полівки люблять буряки, картоплю, моркву. А у живленні курганчикової та інших видів мишей переважає насіннєвий корм, зелені рослини вони майже не споживають. А в разі харчування тільки зеленою рослинністю гинуть через 2-3 дні (хатня), а польова через 8 днів.

Визначення чисельності мишоподібних

Щоб визначити потребу в обробках, слід знати чисельність мишей на кожному окремому полі та їх видовий склад. Для цього підраховують кількість колоній і нір на прямолінійних маршрутах по діагоналі поля 1000 м завдовжки (1200 чоловічих або 1400 жіночих кроків) та 5 м (0,5 га) завширшки за малої кількості гризунів. На кожному полі до 200 га закладають один маршрут або ділянку. У другій половині дня притоптують усі виходи в колоніях, а вранці наступного дня підраховують відкриті виходи та визначають кількість жилих колоній і нір.

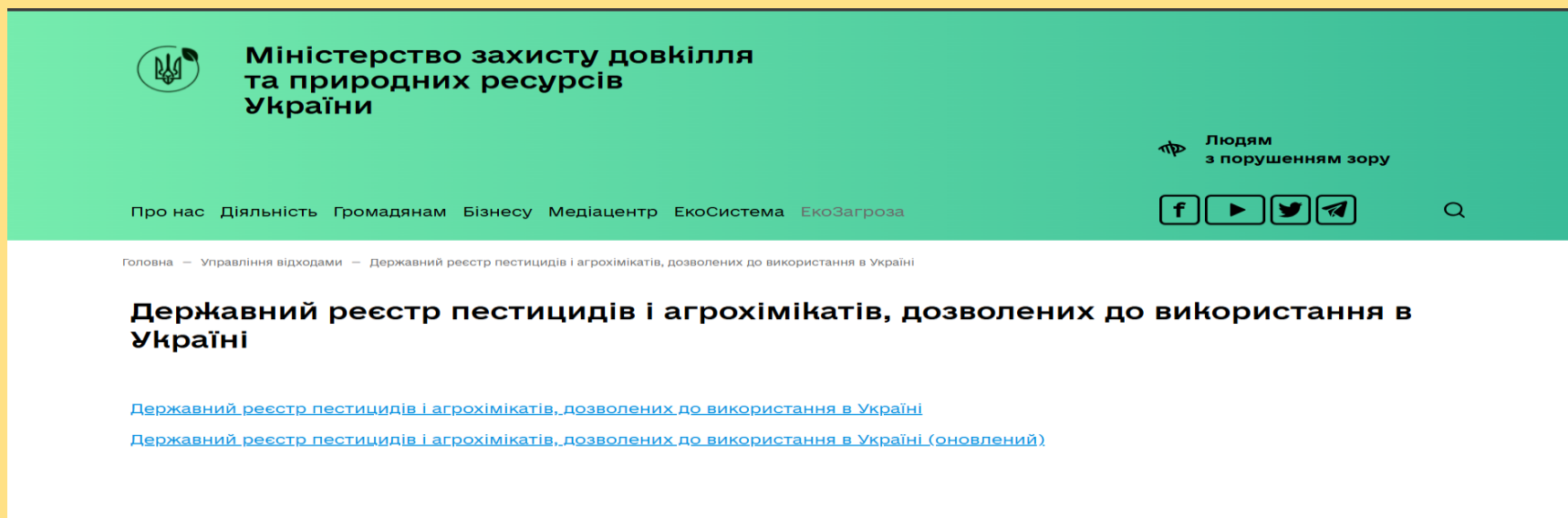
Заходи регулювання чисельності мишоподібних гризунів

Якщо на одному гектарі посівів щільність мишоподібних гризунів досягає 3–5 і більше жилих колоній, то необхідно негайно приступити до їх знищення. Провести винищувальні заходи потрібно вчасно і у короткий термін.

Найефективнішим і найекономічнішим способом боротьби з гризунами є застосування родентицидів.

У Державному реєстрі дозволених до використання пестицидів і агрохімікатів представлені як хімічні так і біологічні родентициди.

Ознайомитися з даним реєстром можна на офіційному порталі Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Рекомендовані препарати згідно методики застосування закладають в нори з послідуєчим їх обов'язковим засипанням. Кожний родентицид використовують відповідно до рекомендацій виробника які слід бездоганно виконувати через високу токсичність цих препаратів.

**Після проведених захисних заходів
необхідно обов'язково проводити
визначення біологічної ефективності, і в
разі збереження чисельності мишоподібних
гризунів вище ЕПШ рекомендується
проведення повторних обробок.**

**Багаторазове використання принади з
одною антикоагулятною діючою речовиною
сприяє формуванню у гризунів
резистентності, тому потрібно чергувати
родентициди.**

При виборі родентицидів, необхідно враховувати, що отруєні зернові принади часто стають кормом для диких птахів та тварин. Держпродспоживслужба рекомендує використовувати, в першу чергу, біологічні препарати для боротьби з мишоподібними гризунами. Слід зазначити, що біологічні препарати на основі штамів бактерії *Salmonella enteritidis* var. *Issatschenko* можуть застосовуватися для знищення різних видів мишоподібних гризунів. Вони безпечні для довкілля, не шкідливі для тварин і птахів, в тому числі свійських.

**Систематичне обстеження, вчасний захист
полів від мишоподібних гризунів
забезпечать збереження посівів та урожаю
озимих культур.**

**Найнесприятливішими чинниками, які
будуть спричиняти загибель гризунів, є
випадання надмірної кількості опадів,
різкі перепади температур, утворення
льодової кірки на полях, різкі зимові
відлиги з таненням снігу й zalиванням
нір.**